

QUATRE ANYS AL PORT: LA RECONSTRUCCIÓ DEL PRIMER MOLL DE SANT FELIU DE GUÍXOLS (1591-1594)⁽¹⁾

JORDI VIVO

RESUM: Uns cinquanta anys després d'haver-se bastit el primer moll de Sant Feliu de Guíxols (1496-1506) la manca de recursos per poder fer el manteniment apropiat havia deixat les estructures portuàries en un estat lamentable. Per redreçar la situació, hom establí la imposició del mollaatge per reunir els recursos necessaris per reconstruir el moll i poder-lo mantenir en bones condicions. Finalment, el 1591 s'iniciaren les obres de reconstrucció, que durarien fins el 1594, en les quals participaren de forma preeminent treballadors locals. L'article s'estructura fonamentalment en tres apartats: el primer ofereix unes pinzellades sobre la història de la construcció del primer moll; el segon se centra en una sèrie de consideracions relacionades amb els treballadors; i el tercer repassa (sense cap ànim d'ésser exhaustiu) alguns aspectes relatius als materials i les eines emprats a les obres.

PARAULES CLAU: història marítima, moll, treball, segle XVI.

Tothom qui s'atansi al promontori guixolenc dit punta dels Guíxols (o del Fortim) trobarà, pràcticament a l'extrem que més s'endinsa al mar, una curiosa construcció de pedra, alta, solitària i mig oblidada. Actualment apartada de les aigües que durant segles l'han estat amanyagant, es tracta del darrer i únic testimoni que roman de l'activitat portuària medieval de Sant Feliu de Guíxols. Això no obstant, no sembla que tradicionalment hagi despertat gaire interès en els estudiosos que han aprofundit en la història de la localitat. Aquest modest treball pretén fer una aportació a la història marítima de la ciutat partint de l'estudi d'una font que fa referència a un esdeveniment relacionat amb el primer moll: el llibre de comptes de les obres que s'hi dugueren a terme al tombant del segle XVI.

(1) Voldria expressar un sincer agraïment a l'Àngel Jiménez, arxiver de l'Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols (AMSG), per haver accedit amb molta amabilitat al meu prec de llegir i examinar l'article.

De bell antuvi, la petita badia, més o menys arrecerada, ha servit de port natural a una vila que ha viscut abocada al mar. La seva situació, pròxima a la ciutat de Girona, féu que l'any 1354 Sant Feliu esdevingués el port (a més de carrer) d'aquella ciutat i, per tant, un punt de sortida i d'arribada de vaixells que duien estibades mercaderies molt diverses. Amb el pas del temps i l'augment de la puixança del port, sorgí la necessitat de tenir a l'abast un moll, un port artificial. Ja a mitjan segle XV hom estigué a punt d'assolir aquest anhel, però l'esclat de la guerra civil catalana (1462-1472) el deixà en suspens uns quants anys més, fins que el 1493, finalment, el monarca de torn, Ferran II, concedí el privilegi de *fer e construir dit port*⁽²⁾. Un cop obtinguts els recursos necessaris, tres anys més tard, s'inicià el bastiment del primer moll, les obres del qual s'allargarien un decenni.⁽³⁾

Així doncs, Sant Feliu encetà el segle XVI amb un flamant moll. I, tanmateix, quan encara no havia transcorregut una centúria des que es començà la seva construcció, s'hi dugueren a terme noves intervencions.

Vista general actual del moll medieval en el context del Club Nàutic de Sant Feliu de Guíxols.

UNA ESTRUCTURA NOVA PERÒ EN RÀPIDA DECADÈNCIA

D'entrada, pot sorprendre trobar tan aviat notables obres de construcció al port. Aleshores, què havia esdevingut al llarg d'aquesta centúria "curta" que requerís engegar noves obres? Aquesta pregunta fou contestada, de fet, ja fa gairebé un segle per l'il·lustre Eduardo González Hurtebise, que, al seu *Bosquejo histórico*, reproduí una acta dels manuals d'acords datada a final de març de 1556.⁽⁴⁾ I el que hom hi pot llegir no

(2) AMSFG, sec. XXX, reg. 1499.

(3) JIMÉNEZ, Àngel (1997). *Sant Feliu de Guíxols. Una lectura històrica*, Sant Feliu de Guíxols, Ajuntament, pp. 73-75; GAITX, Jordi (coord.) (2004). *El port de Sant Feliu de Guíxols. Recorregut històric amb motiu del seu centenari*, Sant Feliu de Guíxols, Ajuntament, pp. 35-42.

(4) GONZÁLEZ HURTEBISE, Eduardo (1970). *Bosquejo histórico de la villa de Sant Feliu de Guíxols*. Sant Feliu de Guíxols, pp. 148-149. L'esmentada acta es reproduceix completa en l'apèndix I.

deixa d'ésser xocant: atesa la manca de recursos de la vila, no s'havia pogut costejar un acurat manteniment de les estructures portuàries (que no només incloïa el moll en si, sinó també una caseta destinada a aixoplugar els pescadors), amb la qual cosa, al cap de tan sols cinquanta anys d'haver-se acabat, estaven tan degradades que suposaven més un perill que no pas una ajuda.

Així doncs, la universitat de la vila, conscient de la situació que presentava el port i disposada a superar-la, es proposà començar a reunir fons per poder-se permetre sufragar les obres necessàries per reconstruir el moll i, de passada, dotar-lo d'unes defenses ben adequades; el factor de les defenses també tenia el seu pes, tenint en compte que en aquells moments les aigües del Mediterrani eren solcades amb espaordidora freqüència per naus de pirates i corsaris, sobretot barbarescos i otomans⁽⁵⁾. Les obres, tot s'ha de dir, no arribarien a materialitzar-se fins al cap de trenta-cinc anys. D'aquesta manera, a partir del gener de l'any següent, el 1557, s'instituí per reunir els recursos que eren menesters la imposició del mollatge, un impost que gravava l'ús del port; hom havia de pagar una quantitat proporcional al tipus d'embarcació que atracava a la badia de Sant Feliu, que generalment es movia entre valors d'un a quatre sous⁽⁶⁾. El principal problema que afectava l'impost del mollatge era que depenia exclusivament del nombre de naus que entraven al port, i, per tant, allò que més convenia era que n'entressin com més millor. Ara bé, no s'ha d'oblidar que al segle XVI encara es produïen cíclicament brots de pesta i que, quan arribaven notícies de la malaltia, una de les primeres mesures que s'aplicaven per prevenir-la era tancar el port. D'alertes importants de pesta n'hi ha documentades, en el període que ens ocupa, els anys 1558, 1563⁽⁷⁾ i 1564; les quantitats recaptades aquells anys, en conseqüència, foren més migrades. No és estrany que, com suara s'ha esmentat, hom trigués trenta-cinc anys a reunir la quantitat necessària per iniciar la reconstrucció.

(5) JIMÉNEZ, Àngel, *op. cit.*, pp. 95-97.

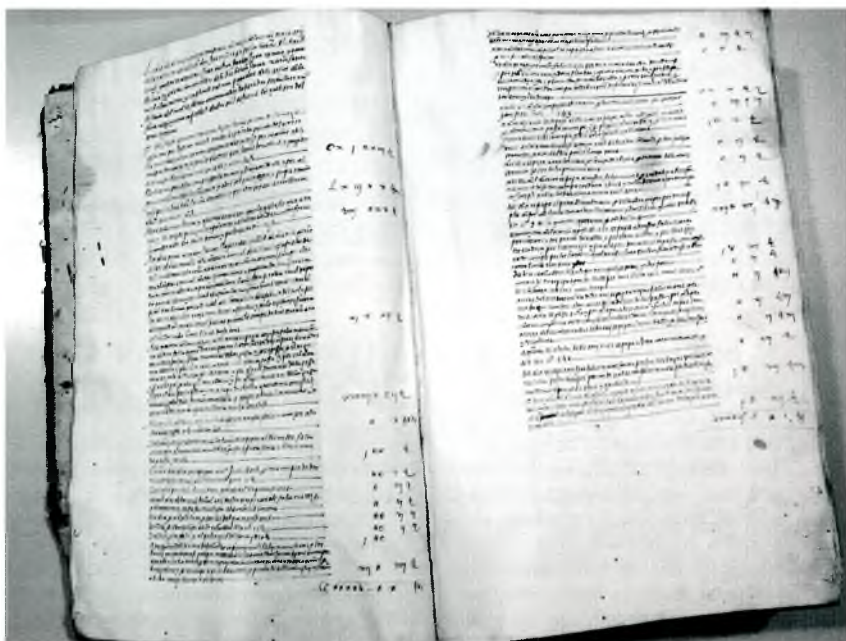
(6) AMSFG, sec. I, reg. 20, f. 7.

(7) Una acta datada el 28 de juny de 1563 exposa un testimoni curiós relacionat amb la pesta: aquell dia arribà al port un llondro procedent de Cotlliure, en un moment que aquella zona estava castigada per la pesta, a bord del qual hi havia mariners guixolencs. Seguint la norma habitual, en arribar a Calassanç, els sortí a l'encontre una barca on anava un dels tres jurats de la vila d'aquell any, Narcís Ferrer, per advertir-los que no podien entrar a la vila (ni tan sols als ravals) fins a assegurar-se que no hi havia cap afectat per la malaltia. Un dels mariners, Guerau Bosc, ja havia passat per una situació similar anteriorment, com posa de manifest que el jurat li digué que "no volgués entrar y que no fos descortès com és estat altre volta que sens llicència nostra entrà dins dita vila". Malgrat els seus precs, el mariner, que devia ser un home de fort caràcter, li "respongué molt descortessament (...) ab moltes paraules injurioses y mal dites", malgrat la multa que s'hi jugava. Posteriorment, a principi de setembre també s'esmenta que no es permeté l'entrada a la vila de "Pere Prats y sa filla, muller de Benet Durban". AMSFG sec. I, reg. 20.

ELS PROTAGONISTES DE LA RECONSTRUCCIÓ: ELS TREBALLADORS

Com s'ha dit al principi de l'article, la font principal emprada per elaborar aquest estudi és el llibre de comptes de les obres del moll,⁽⁸⁾ un gruixut volum de tapes de fusta recobertes amb pell que es conserva a l'Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols. Més enllà de la funció que tingué en el seu dia, el llibre actualment pot servir per oferir una visió, en ocasions més completa i en d'altres més difusa, de com s'organitzaven i evolucionaven les obres de reconstrucció.

Cada setmana, generalment els diumenges, els treballadors rebien el salari pertinent. Al costat del nom i el cognom de cada home, s'especifica la retribució que li pertocava diàriament i el nombre de jornals que havia treballat. A més a més, sovint s'esmenta la tasca que havia dut a terme el treballador, l'ofici al qual es dedicava i, si esqueia, la procedència. Al costat dels obrers també quedaven anotades totes aquelles persones que havien intervingut en una setmana determinada en les obres, ja fos a través de la venda d'algun producte necessari, de l'adobament d'alguna eina que s'havia fet malbé, etc. A vegades, un mateix treballador podia

Llibre de comptes de les obres del moll (1591-1594).

(8) AMSFG, sec. XV, reg. 1092.

veure complementats els seus jornals duent a terme tasques suplementàries, com per exemple quedant-se a passar la nit al port per vigilar que cap desaprensiu aprofités la fosca nocturna per manllevar alguna eina o algun material.⁽⁹⁾

Malauradament, els treballadors no sempre apareixen identificats amb nom i cognom, sinó que en algunes ocasions només es troben referències vagues que l'escrivent podia reconèixer amb facilitat, però que, més de quatre-cents anys després, suposen una pèrdua d'informació. Per exemple, la setmana del 2 al 8 de març de 1594 hi hagué un dia en què portaren pedra fins al moll a bord d'un llagut *tres hòmens*, els noms dels quals no quedaren recollits enlloc.

Els treballadors eren, de forma predominant, guixolencs, però també n'hi havia algun que procedia de Palamós⁽¹⁰⁾, Tossa de Mar⁽¹¹⁾, Llagostera⁽¹²⁾, Pont Major⁽¹³⁾, Arenys⁽¹⁴⁾, Monistrol⁽¹⁵⁾ i àdhuc de França⁽¹⁶⁾.

Pel que fa a les professions del conjunt de participants en les obres, cal advertir que el llibre de comptes no sempre és explícit en relació a aquesta dada, de manera que alguns dels treballadors no apareixen associats a cap ocupació. Amb tot, hom pot arribar a discernir els oficis –si més no els de bona part dels guixolencs– a partir d'altres fonts⁽¹⁷⁾. En qualsevol cas, el que es pot veure ben clarament és que intervingueren fins a una trentena de professions diferents: picapedrers, mestres de cases, manobres, mestres d'aixa, calafats, ferrers, traginers, bracers, jornalers, corders, mariners, carnisers, boters, sastres, mercaders, etc., etc.⁽¹⁸⁾

Els espais de treball eren essencialment dos: per una banda, la pedre-

(9) En els quatre anys estan documentats dos homes que passaren la nit a peu d'obra: Antoni Ferrer (la setmana del 23 al 29 de setembre de 1591) i Rafel Pons (una nit la setmana del 12 al 18 de juliol de 1593 i una altra la del 26 de juliol a l'1 d'agost del mateix any).

(10) Dos calafats anònims que foren allotjats pel també calafat guixolenc Baldiri Masó el juliol de 1591.

(11) Un tal Savellons, que a principis de juny de 1593 portà *tres pesades y mija de manuelles*.

(12) Un home de cognom Prats.

(13) Com és el cas d'un traginer de cognom Mates, a qui hom li comprà cinc sacs de calç a final de març de 1594.

(14) Un home anomenat Miquel Llauder, del qual hom desconeix l'ocupació exacta, però que portà alguns materials a la vila a principi de juny de 1593.

(15) El mestre pedrer Antoni Giral i els seus tres (o quatre, segons el moment) fadrins: Guillem, Joan, Miquel i Damià, que participaren en les obres des del 20 de juny de 1591 fins als voltants del 10 d'octubre de 1593, quan retornaren cap a Monistrol a bord de la barca patronejada pel guixolenc Bernadí Terré.

(16) La setmana del 9 al 15 de setembre de 1591 *un francès* (sense cap més tipus d'identificació) treballà tres dies al moll.

(17) Particularment el treball d'ESTEVA, Lluís (1977). "La població treballadora guixolenc, de 1556 a 1645", dins *XX Assemblée Intercomarcal d'Estudiosos. Sant Feliu de Guíxols, 23 i 24 d'octubre de 1976*, Sant Feliu de Guíxols, pp. 131-200.

(18) Per a un llistat més exhaustiu dels homes i llurs professions que hom ha pogut identificar, vid. l'apèndix II.

Vistes laterals del moll del Fortim estant.

ra, on els picapedrers es dedicaven a *arrencar y rompre pedra*. Dissortadament, de moment encara no s'ha trobat cap document que ajudi a situar amb exactitud la ubicació de la pedrera de la vila. El que és segur és que les pedres extretes s'embarcaven en un llagut, que habitualment es noliejava a algun dels treballadors que en posseïen un, per portar-les fins al segon espai de treball, el moll mateix, on la resta dels treballadors s'encarregava de restituir-lo amb aquells fragments de granit. En el conjunt d'ambdues àrees hi treballava un grup d'una setzena de persones de mitjana, si bé es detecta una certa variabilitat que es mou entre un mínim de set treballadors i un únic màxim de trenta-sis. Dins d'aquest equip la figura principal era la del *mestre (o cap) del pontó*, que s'encarregava de coordinar i organitzar les diverses tasques. En els quatre anys que s'allargaren les obres ocuparen aquesta posició el patró Miquel Mateu (1591-1592), el mestre d'aixa Salvador Blanc (1593) i el mariner Joan Fradera (1594).

El salari que hom percebia variava en funció de l'ofici, de l'experiència i de la funció realitzada en les obres. Així, el mestre del pontó cobrava dotze sous diaris; els picapedrers, de cinc a dotze sous (el jornal del mestre picapedrer era de dotze); els mestres de cases, cinc o sis; els manobres, entre tres i quatre; els mestres d'aixa, de sis a vuit; els calafats, de cinc a set; els bracers identificats cobraven de quatre a cinc sous i mig; els ferrers, sis o sis sous i mig, i els jornalers, quatre sous.

Un dia de treball a les acaballes del segle XVI no tenia res a veure amb les jornades laborals actuals. No es pot assegurar a què equivalia exactament en el cas concret que ens ocupa, però poden servir d'aproximació les dades següents: els mestres de cases de Saragossa treballaven de mitjana quinze hores a l'estiu i nou a l'hivern, mentre que els francesos en feien catorze a l'estiu i dotze a l'hivern; per la seva banda, la confraria gironina dels Sants Quatre Màrtirs establí el 1578 una jornada que començava a les cinc de la matinada i conclouïa a les set del vespre, amb dos descansos d'una hora cadascun per dinar i per berenar.⁽¹⁹⁾ En la mateixa línia es movien els mestres de cases, picapedrers i *cupers* de Lleida, els quals, ja l'any 1685, establiren jornades de treball que a l'estiu anaven de punta de dia fins a fer-se fosc, amb un descans de dues hores per dinar, i a l'hivern, de punta de dia fins a les set del vespre, amb una sola hora de descans per dinar.⁽²⁰⁾ Per tant, és raonable pensar que una jornada al moll intentava aprofitar al màxim les hores de llum disponibles, amb la qual cosa variava seguint el pas de les estacions: era

(19) DOMÈNECH, Gemma (2001). *Oficis i arts de la construcció a Girona (1419-1833). Mestres de cases, picapedrers, fusters i escultors. La confraria dels Sants Quatre Màrtirs*, Girona, p. 106 i nota 229.

(20) ESTEVE, Francesc (2000). "Ordinacions dels mestres de cases, pedrapiquers i *cupers* de Lleida (any 1685)", dins Virós L., *Organització del treball preindustrial: confraries i oficis*, Barcelona, pp. 179-180.

més dilatada a l'estiu i més curta a l'hivern, però amb algun moment per aturar-se (una hora o, com a molt, dues) i fer un mos. D'altra banda, hom treballava sis dies sencers, de dilluns a dissabte, amb un únic dia de descans setmanal, diumenge.

MATERIALS I EINES

A més dels recursos econòmics i la mà d'obra, un tercer element indispensable a les obres eren els materials de construcció i les eines. Pel que fa als materials, ja s'ha apuntat més amunt que la pedra del moll, granit, procedia d'una pedrera local. Allà, els picapedrers obtenien de la roca fragments no excessivament grans mitjançant un magall, una eina semblant a una aixada estreta, amb un mànec de fusta i un cap acabat per una banda amb un tall horitzontal i per l'altra amb escarpell. Un altre estri emprat per treballar la pedra era una eina semblant a un martell gros, amb mànec de fusta i un cap acabat amb punta a banda i banda, anomenada escoda. Regularment, els magalls i les escodes, a causa del desgast que en comportava l'ús, havien d'ésser llossats pels ferrers per tal de recuperar els talls i les puntes. Arribats al moll, els blocs de pedra, no gaire grans i de formes molt irregulars, eren alçats per mitjà de grues de fusta (de les quals n'hi havia amb tota seguretat dues) i units, com encara avui es pot comprovar, amb morter de calç.

D'altra banda, un altre material a bastament emprat era la fusta. Com s'ha esmentat suara, les grues eren fetes d'aquesta matèria i, com es posa de manifest al llibre de comptes, s'havien d'anar adobant o se n'havia de construir de noves com a conseqüència del ràpid deteriorament a què estaven subjectes, segurament pel fet de carregar reiteradament pesos excessius. També les cordes i les politges de les grues havien d'ésser renovades freqüentment. A més, la fusta es feia servir també per adobar les embarcacions de transport del material quan sofrien algun desperfecte o per fer peces diverses: corbatons, parpals, tascons, etc. Hom adquiria la fusta als pagesos i bosquerols més propers, els de la Vall d'Aro, Llagostera i Cassà. Destaca sobretot la de roure, alzina, suro i pi, si bé també està documentada, puntualment, la d'om i freixe.

Les construccions i l'instrumental de fusta que més restaven exposats a la intempèrie eren calafatats, és a dir, s'embetumaven amb una barreja d'estopa i pega, amb l'objectiu de preservar-los del sol, la humitat, la pluja i l'aigua del mar. En aquest sentit, hom comprava, sobretot als mercaders de la pròpia vila, els productes necessaris: pega, olles per fer-la bullir i llanades per aplicar la substància resultant sobre la fusta.

Un altre material destacat era el ferro, que es trobava en eines i peces molt variades: aixades, ganxos, pernys, gafes, puntes, etc. Finalment, no es poden oblidar els llibants, palomeres i altres cordes de cànem, que provenien dels corders de la vila. Habitualment, tot es comprava als productors i

fabricants de Sant Feliu, per bé que també es detecta que alguns dels materials es van haver d'adquirir en indrets una mica més llunyans, com és el cas dels daus de bronze comprats el maig de 1591 a Barcelona.

CONCLUSIÓ

En definitiva, quatre anys hagueren de passar per recuperar completament el moll, quatre anys d'intensa activitat a la zona del port, per on arribaren a passar, en total, gairebé dues-centes persones entre obrers, mercaders i altres. Després del fracàs produït al cap de poc temps d'haver finalitzat l'edificació del primer moll, a causa de les dificultats per poder-lo mantenir, la universitat de la vila desenvolupà una manera d'obtenir els recursos necessaris. Així, decidí aplicar la imposició del mollaratge amb la pretensió de restaurar i millorar les estructures portuàries; ara bé, prengué la precaució de no caure per segona vegada en el mateix error i, per assegurar-se una afluència de recursos destinats a les tasques de manteniment, la taxa no deixà de recaptar-se després de 1594, ans es mantingué. D'aquesta manera, intentava afavorir, amb unes estructures en bones condicions, l'increment del tràfic portuari i, conseqüentment, augmentar la prosperitat econòmica de la vila.

Detall de l'angle de l'estructura, per la banda interior, amb dos desgastats norais de calcària.

Vista de la part frontal de l'angle del moll.

APÈNDIXS

I

DECRET D'ESTABLIMENT DEL MOLLATGE PER A FINANÇAR
LA RECONSTRUCCIÓ DEL MOLL (1 D'ABRIL DE 1556) ⁽²¹⁾

Die primo aprilis anno predicto

Nos, don Carles, per la divina clemència emperador dels Romanos sempre august, de Alemanyà, de la Castella, de Aregon, etc., comte de Barcelona, etc.

Nos, don Pera Afan de Ribera, senyor de la casa de Ribera, marquès de Tarifa, comte de los Molares, adelantado mayor de l'Andaluzia, de la Sancta Ccs. Catholica Rcial Majestat consellers, loctinent y capità general en lo Principat de Cathalunya y comtats de Roselló y Cerdanya.

Per part de vosaltres, los jurats y consell de la vila de Sanct Feliu de Guixols, nos és estada feta relació dient que, axí per lo que haveu gastat en fortificar la dita vila com encara per los molts càrrechs que la vila fa, axí ordinaris com extraordinaris, aquella està molt pobre y sens emoluments alguns, de manera que no té ni ha possibilitat de conservar una casa que té la dita vila per als mariners, axí naturals com altres forasters, per retraure's en aquella en temps de pluges y tempestat, està del tot arruynada y deruyda; y que axí matex teniu necessitat de alimpiar y adobar lo moll, per la conservació y tuyció dels vexells, sens lo qual no poden estar sinó ab molt perill de perdre's, per ésser altrament playa; suplicant-nos que tenint respecte a la ocurrència del temps, axí per al dit efecte com encara per ajudar a fer alguna artillaria y haver pòlvora y municions necessàries per a la defensa de la dita vila, vos donàssem licència y facultat de imposar algun dret sobre los vexells, axí de la matexa vila com forasters, que vindran dins lo port y mar de la dita vila.

E nos, desitjants que aquella sia convinguda y provechida axí de artilleria, pòlvora, municions, com altre coses necessàries, havem tingut per bé de condescendre a vostra petició en la manera infrascripta. Per ço, per tenor de les presents, de nostra certa sciència y consulta y real auctoritat, donam licència y plena y llibera facultat a vosaltres, los dits jurats y consell qui ara sou y per temps seran, que per temps de deu anys primers vinents y entre tant durant lo real beneplàcit de sa Majestat y nostra, pugau imposar, rebre y haver dret sobre tots y qualsevol vexells que durant lo dit temps vindran en lo port y mar de la dita vila, axí de naturals com forasters, ço és, per cada vexell de gàbia quatra sous, y scorxapí dos sous, y per cada sagetia y londro un sou.

En axí que, durant lo dit temps dels dits deu anys, y entre tant durant lo real beneplàcit de sa Majestat y nostra, pugau exhigir, rebre e haver de tots y qualsevol vexells que durant lo dit temps vindran en la mar de la dita vila, axí dels naturals de la dita vila com dels altres estrangers, la quantitat dalt expresada, so és, dels vexells de gàbia quatra sous, dels dels [sic] scorxapins dos sous, y de les sageties y londros un sou, y lo que del dret procehirà se haya de convertir y convertesca en alimpiar y adobar lo dit port y en reperar y adobar la dita casa y artillaria, pòlvora y altres municions necessàries a la dita vila.

Car nos, per lo mateix tenor de las presents, diem y manam als espectables, nobles, magnífichs, amat conseller de Sa Majestat, lo portant veus de General Governador, balle general, advocat y procuradors fiscals en lo present Principat, veguers, balles, sotsveguers, sobatlles, alutzirs, veguers, porters y altres qualsevol oficials, axí reals com altres, y als loctinents y surrogats de aquells, a pena de mil florins de or de Aregó dels béns dels qui faran lo contrari irremisiblement exhidors y als reals officis aplicadors, etc.

Data en Barcelona, a xxxi del mes de mars de mil cinc cents sinquanta y sis anys, etc.

(21) AMSFG, sec. I, reg. 19.

II

RELACIÓ DE TREBALLADORS PER POBLACIÓ D'ORIGEN⁽²²⁾*Sant Feliu de Guíxols*

<i>Nom</i>	<i>Cognom</i>	<i>Ofici</i>
Miquel	Adrià	traginer
Antoni	Aiguavives	sastre
Bartomeu	Aiguavives	bracer
Sebastià	Aldrich	no identificat
Baldiri	Aldrich	ferrer
Montserrat	Aldrich	no identificat
Guillem	Amorós	cracer
Salvi	Andreu	calafat
Joan	Andreu	no identificat
Jaume	Andreu	boter
Narcís	Andreu	ferrer
Llàtzer	Andreu	no identificat
Pere	Arnau	bracer i blanquer
Antoni	Arnau	revededor
Pere	Balsa	bracer
Antoni	Barella	ferrer
Joan	Barella	ferrer
Antoni	Barrera	hostaler
Onofre	Basart	traginer ⁽²³⁾
Jaume	Batlle	oller
Antoni	Bell	no identificat
Jaume	Bernadí	mestre de cases
Joan	Bertran	calafat
Antoni	Blanc	mestre d'aixa
Joan	Blanc	mariner
Jaume	Blanc	patró
Pere	Blanc	mariner
Baltasar	Blanc	mariner ⁽²⁴⁾
Salvador	Blanc	mestre d'aixa
Joan	Bofill	corder
Garau	Bohera	calsater
Joan	Bordes	bracer
Pere	Cabanyes	mariner ⁽²⁵⁾
Narcís	Cabanyes	teixidor

(22) La llista no és del tot completa, puix que només s'han inclòs els treballadors els noms i/o els cognoms dels quals estan recollits al llibre de comptes. D'altra banda, com que els oficis d'alguns d'ells s'han hagut de deduir a partir de l'article de Lluís Esteva abans citat, en el qual les sèries estadístiques que ofereix contenen noms i cognoms repetits però pertanyents a diferents persones, s'ha indicat en el quadre l'ocupació que sembla més raonable en funció dels indicis del llibre de comptes i de l'article d'Esteva. De tota manera, s'aniran anotant les altres possibilitats.

(23) Esteva (*op. cit.*) documenta també un teixidor i un pescador homònims.

(24) Esteva (*op. cit.*) documenta també un barriler, un mestre d'aixa i un carnisser homònims.

(25) Esteva (*op. cit.*) documenta també un teixidor i un mestre de cases francès homònims.

JORDI VIVO I LLORCA

Narcís	Cabrisses	no identificat
Antoni	Cala	no identificat
Guillem	Canardós	picapedrer
?	Cantaret	traginer
Narcís	Carbó	no identificat
Antoni	Cateura	mestre d'aixa
Joan	Cateura	carisser
Onofre	Cateura	mestre d'aixa
Llorenç	Cavaller	traginer
Pere	Colonge	bracer
?	Costa	traginer
Miquel	Delmai	no identificat
Joan	?	mestre de cases
Pere	?	mestre de cases ⁽²⁶⁾
Joan	Dolset	mariner ⁽²⁷⁾
Sebastià	Durban	calafat
Antoni	Durban	mariner
Esteve	Fàbregas	no identificat
Rafel	Falgueres	calater
Joan	Falgueres	mariner ⁽²⁸⁾
Esteve	Farners	mestre de cases
Antoni	Ferrer	mariner
Francesc	Ferrer	mercader
Antic	Ferrer	sabater
Pons	Fonollet	blanquer
Jaume	Font	no identificat
Bertran	Fornaca	no identificat
Miquel	Forner	no identificat
Joan	Fradera	mariner
Joan	Francimany	serrador
Antoni	Frans	no identificat
Jaume	Ganiguet	no identificat
Antoni	Genovès	no identificat
Joan	Grahit	traginer
Antic	Gros	sabater
Antoni	Guardiola	mariner
Antoni	Guardiola menor	mariner
Antoni	del Hosta	no identificat
Joan	Huguet	picapedrer
Joan	Jalpí	teixidor de lli
Joan	Jordà	boter
Joan	Llevat	no identificat
Joan	Llombart	mariner
Joan	Magre	no identificat
Narcís	Major	no identificat
Guillem	Malaret	ferrer
Joan	Malavila	mestre de cases
Gabriel	Mallac	no identificat
Miquel	del Mas	picapedrer
Baldiri	Masó	calafat
Macià	Masó	calafat

(26) Els mestres de cases Joan i Pere cren mossos del mestre Esteve Farners.

(27) Esteva (*op. cit.*) apunta que Joan Dolset fou fet, pocs anys després de participar a les obres, captiu per corsaris algerians. Mai més retornaria a Sant Feliu, ja que morí el 1604 a Alger (Esteva, 1977, p. 173 i nota 193).

(28) Esteva (*op. cit.*) documenta també un pareire, un mercader i un capità de galera homònims.

LA RECONSTRUCCIÓ DEL PRIMER MOLL DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

Pere	Masó	calafat
Gaspar	Massanas	mariner
Feliu	Mates	ferrer
Salvi	Mates	ferrer
Jaume	Mateu	mariner ⁽²⁹⁾
Miquel	Mateu	patró
Guillem	Maynau	no identificat
Joan	Melcior	mercader
Guinot	Montesinos	manobre
Antoni Joan	Morell	no identificat
Guillem	Moynes	manobre
Salvador	Paradis	mariner ⁽³⁰⁾
Joan	Pellisser	sastre
Genís	Perris	picapedrer
Rafel	Pons	no identificat
Vicens	Prats	fuster
Guillem	Prats	no identificat
Joan	Pujades	mariner
Esteve	Ramon	carnisser
Ramon	Reixac	no identificat
Guillem	Reixac	no identificat
Jaume	Remus	mariner
Antoni	Ribes	fuster
Hierònim	Ricart	manobre
Bartomeu	Riera	no identificat
Damià	Roca	no identificat
Roc	Rodes	bracer
Antoni	Roher	no identificat
Joan	Roqueta	ferrer
Garau	Roqueta	mariner
Jaume	Rovira	boter
Bernat	Sagarra	no identificat
Bernat	Saguer	no identificat
Macià	Saguer	paraire
Joan	Saguer	calafat
Antoni	Saguer	mariner ⁽³¹⁾
Antoni	Serra	no identificat
Antoni	Serrador	no identificat
Joan	Serrador	no identificat
Antoni	Sidore	bracer
Antoni	Simon	no identificat
Garau	Sofans	no identificat
Antoni	Soris	mariner
Pere	Soris	corder ⁽³²⁾
Joan	Soris	corder
Antic	Tauler	no identificat
Jaume	Teixonera	no identificat
Bernadí	Terré	patró
Bernat	Torrent	ferrer
Antoni	Torrent	no identificat
Nicolau	Vicens	mestre d'aixa
Antoni	Vilar	mariner

(29) Esteva (*op. cit.*) documenta també un bracer homònim.

(30) Esteva (*op. cit.*) documenta també un traginer homònim.

(31) Esteva (*op. cit.*) documenta també un patró homònim.

(32) Esteva (*op. cit.*) documenta també un mestre d'aixa homònim.

Arenys

Nom	Cognom	Ofici
Miquel	Llauder	no identificat

Llagostera

Nom	Cognom	Ofici
?	Prats	no identificada

Monistrol

Nom	Cognom	Ofici
Antoni	Giralt	picapedrer (mestre)
Damià	?	picapedrer
Guillem	?	picapedrer
Joan	?	picapedrer
Miquel	?	picapedrer ⁽³³⁾

Pont Major

Nom	Cognom	Ofici
?	Mates	traginer

Tossa

Nom	Cognom	Ofici
?	Savellons	no identificat

Població desconeguda

Nom	Cognom	Ofici
Francesc	Auger	picapedrer
Antoni	Brossa	picapedrer
Pere	Comas	picapedrer
Antoni	Jayme	picapedrer
Enric	Julia	picapedrer
Pere	?	criat i picapedrer ⁽³⁴⁾
Garau	Pagès	picapedrer
Jaume	Reixac	picapedrer

BIBLIOGRAFIA

ARGILÉS, Caterina (2000). "El caràcter itinerant dels artesans de la pedra als segles XIV i XV a Lleida, causa de la manca de consolidació gremial?", dins Virós L., *Organització del treball preindustrial: confraries i oficis*, Barcelona, p. 55-61.

DOMENECH I CASADEVALL, Gemma (2001). *Oficis i arts de la construcció a Girona (1419-1833). Mestres de cases, picapedrers, fusters i escultors. La confraria dels Sants Quatre Màrtirs*. Girona.

ESTEVA I CRUAÑAS, Lluís (1977). "La població treballadora guixolenc, de 1556 a 1645", dins *XX assemblea intercomarcal d'estudiosos. Sant Feliu de Guixols, 23 i 24 d'octubre de 1976*, Sant Feliu de Guixols, pp. 131-200.

ESTEVE, Francesc (2000). "Ordinacions dels mestres de cases, pedrapiquers i cubers de Lleida (any 1685)", dins Virós L., *Organització del treball preindustrial: confraries i oficis*, Barcelona, pp. 173-185.

GAITX I MOLTÓ, Jordi (coord.)(2004). *El port de Sant Feliu de Guixols. Recorregut històric amb motiu del seu centenari*, Sant Feliu de Guixols, Ajuntament.

GONZÁLEZ HURTEBISE, Eduardo (1970). *Bosquejo histórico de la villa de Sant Feliu de Guixols*, Sant Feliu de Guixols.

JIMÉNEZ I NAVARRO, Angel (1997). *Sant Feliu de Guixols. Una lectura històrica*, Sant Feliu de Guixols, Ajuntament.

(33) Damià, Guillem, Joan i Miquel eren els fadrins del mestre Antoni Giralt. Cf. nota 15.

(34) Pere era criat del mestre Enric Julia.